

ВІДГУК
офіційного опонента
на дисертаційне дослідження Ма Лінь
«Сценічний образ піаніста як форма прояву
індивідуального виконавського стилю»,
подане на здобуття наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво»,
галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»

1. Актуальність теми дослідження. Своє дослідження дисертантка Ма Лінь присвячує вивченню одного з самих складних наукових феноменів мистецтвознавства, який пронизує всю сферу концертно-сценічної діяльності піаніста — його індивідуальному виконавському стилю, адже цей феномен характеризується не статичними, а динамічними ознаками, які розкриваються в сукупності як виражальних та технічних засобів інтерпретації музичного твору, так і артистизму особистості виконавця-митця. Саме це і засвідчує актуальність обраної тематики дослідження.

2. Зв'язок наукового дослідження з науковими планами, програмами та темами.

Дисертаційне дослідження Ма Лінь виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри з теорії та історії музичного виконавства Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського., а також відповідно до напрямку науково-дослідних робіт означеного закладу вищої освіти «Музичне виконавство як об'єкт музикознавчого осмислення». Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні Вченої ради Академії (протокол № 8 від 11 квітня 2023 р.).

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків та рекомендацій, їх достовірність та наукова новизна. Високий ступінь достовірності результатів дослідження обраної проблеми Ма Лінь підтверджується методологічною й теоретичною обґрунтованістю вихідних позицій представленої роботи, ґрунтовним теоретичним аналізом основних понять за темою дисертації, а саме: «музичний образ піаніста», «художній образ піаніста», «сценічний образ піаніста» тощо. Окрім цього, достовірність

результатів дисертаційної роботи також підтверджується не тільки якістю та ємністю науково-теоретичної та методологічної бази дослідження, а й виявленням причинно-наслідкових зв'язків між фізіологічним та психологічним аспектами формування та прояву індивідуального виконавського стилю піаніста.

Отриманню достовірних і обґрунтованих результатів сприяло застосування відповідного меті та завданням інструментарію дослідження, який складається із вдало підібраних авторкою теоретичних й емпіричних методів наукового пізнання. Дисертаційна робота базується на широкій сучасній джерельній базі (дисертаційні дослідження, автореферати, монографії, наукові статті у періодичних вітчизняних та зарубіжних виданнях, матеріали науково-практичних конференцій, круглих столів, електронних видань тощо), що висвітлюють абсолютно різні підходи та іноді протилежні погляди на розуміння означеної проблеми. Це дозволяє вести мову про належний рівень обґрунтованості наукових положень, отриманих результатів та вироблення методичних рекомендацій.

Наукова новизна результатів дослідження простежується в тому, що вперше: здійснено цілісне дослідження впливу сценічних образів піаніста на його індивідуально-виконавське стилетворення; визначено змістове наповнення поняття «індивідуальний виконавський стиль піаніста» та макроструктуру означеного мистецтвознавчого феномену; описано алгоритми проєктування сукцесивних та симультанних сценічних образів піаністом; висвітлено специфіку впливу вроджених психолого-фізіологічних детермінант піаністів сангвінічного, холеричного, флегматичного та меланхолічного типів на їх індивідуально-виконавське стилетворення.

4. Значущість результатів дослідження для науки і практики простежується у висвітленні технологій та процесу формування індивідуального виконавського стилю піаніста та його прояву в процесі концертно-сценічної діяльності, трансформація змісту яких в умовах прилюдних виступів інших митців (інструменталістів різних спеціалізацій,

вокалістів, артистів хорових колективів, диригентів тощо) надасть змогу обґрунтувати наукові положення, спрямовані на розробку алгоритмів проектування сукцесивних й симультанних сценічних образів з урахуванням специфіки їх вроджених психолого-фізіологічних властивостей.

5. Структура та зміст дисертації, її завершеність і відповідність встановленим вимогам щодо оформлення такого типу наукових праць.

Структура роботи є логічною, послідовність розділів та підрозділів відповідає черговості виконання поставлених завдань, сформульовані висновки віддзеркалюють основний зміст дослідження і підтверджують його завершеність.

Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі дисертації **«Індивідуальний виконавський стиль піаніста як мистецтвознавчий феномен»** (стор. 26–88) Ма Лінь ретельно викладено результати аналізу стану досліджуваної проблеми в теорії та практиці музичного виконавства і обґрунтовано зміст поняття «індивідуальний виконавський стиль піаніста», який викристалізовується у сучасному науковому дискурсі з позицій його музичного мислення, музичного мовлення, композиторського стилетворення, психологічних механізмів проектування сценічних образів, виконавсько-піаністичних традицій, стильової виконавської творчості піаніста тощо. Індивідуальний виконавський стиль піаніста дисертанткою характеризується як сформована оригінальна манера його творчої діяльності, яка проявляється у сприйнятті слухачами/глядачами самотніх ознак як виражальних й технічних засобів інтерпретації музичного твору, так і артистизму на основі музичного мислення митця з урахуванням вроджених психолого-фізіологічних властивостей темпераменту та набутих ним художньо-естетичних цінностей у процесі взаємодії з рисами різнорівневої стильової концентричності (композиторської, етнічно-національної, епохальної, історичної, просторово-часової і надпросторово-часової). Ма Лінь зазначає, що структура індивідуального виконавського стилю кожного піаніста є

оригінальною/неповторною, тобто її можна спроектувати тільки на макрорівневому рівні. Ідентичність (*Identity*) індивідуального виконавського стилю піаніста доцільно оцінювати з позицій ідентифікації та диференціації характерних рис його творчої діяльності, основними з яких є: риси художньо-творчого мислення у процесі створення та реалізації сценічних образів; риси технічно-виконавського звукового відтворення нотного тексту музичного твору; риси емоційно-інтелектуальної реакції на сприйняту/відтворену інформацію; риси артистично-комунікативного здійснення концертно-сценічної діяльності.

У другому розділі дисертації «**Диференціація сценічних образів піаніста у процесі індивідуально-виконавського стилетворення**» (стор. 89–137) розглянуто індивідуально-виконавське стилетворення піаніста з позицій як усвідомленого, так і неусвідомленого «відстоювання» творчої «Я-концепції» з відображенням впливу максимально чіткої ідентифікації її конструктивів на виражальні та технічні засоби інтерпретації музичного твору, а також на артистизм. Не викликає сумніву висунута теза Ма Лінь, що уявне проектування сукцесивних та симультанних сценічних образів піаніста складає основу його індивідуально-виконавського стилетворення. На її думку, розпізнання унікальності (самобутності й винятковості) індивідуального виконавського стилю піаніста у порівнянні з виконавськими стилями інших піаністів можливе як за умови прояву цілісної системи рис його сценічного образу, так і за умови презентованості лише провідних із них.

У третьому розділі дисертації «**Сукцесивні та симультанні сценічні образи піаніста у контексті прояву його індивідуального виконавського стилю**» (стор.138–188) описано специфіку формування означених видів сценічних образів у процесі роботи над музичними творами та їх вплив на досліджуваний феномен.

У дисертаційному дослідженні доводиться, що ідентифікація сукцесивних сценічних образів піаністом здійснюється при домінуванні його інтелектуальної сфери, адже саме вона створює умови для усвідомленого

відбору уявних конструктів з мінімальним впливом на них емоційно-чуттєвого власного «Я», а симультанних — за надання максимального впливу емоційно-чуттєвій сфері піаніста на вибір уявних конструктів таких образів.

На особливу увагу заслуговує опис результатів аналізу аудіо-відеозаписів інтерпретації музичних творів В. Горовицем, О. Копелюком та І. Седюком, а також А. Добіною і їх зіставлення з вихідними положеннями наукових праць дослідження індивідуальних виконавських стилів піаністів. Дисертанткою засвідчено, що їм усім була властива «віртуозність гри», але вони не використовували її як провідний засіб комунікації зі слухачами/глядачами. В. Горовиць та О. Копелюк надавали перевагу проєктуванню сукцесивного типу сценічних образів, натомість, самотність тільки виконавської техніки кожного з них можна охарактеризувати різними рисами, наприклад: у В. Горовиця — це «віртуозна інтелектуальна техніка», а у О. Копелюка — це «віртуозна інтелектуально-емоційна техніка з імітацією тембрального забарвлення оркестрових інструментів». Ма Лінь, на основі аналізу аудіо-відеозаписів інтерпретації музичних творів А. Добіною та І. Седюком, визначила їх прихильність до проєктування сценічних образів симультанного типу. Натомість, виконавська техніка цих піаністів також має різні індивідуальні риси, зокрема: однією з її самотніх рис у А. Добіної є «багато-тембральна спрямованість», а в І. Седюка — «блискучо-мерехтлива віртуозність з яскравим проявом звукової вишуканості».

Слід зазначити, що викладення змісту дисертації (матеріали дослідження, наукові положення, висновки) відрізняється системністю, логічністю, грамотністю, оздобленістю численними таблицями-схемами, доступністю сприйняття.

6. Повнота викладу результатів дисертаційної роботи в опублікованих працях.

Основні результати проведеного дисертаційного дослідження висвітлено в 6 одноосібних наукових працях, з них 3 статті опубліковано у фахових наукових виданнях України з мистецтвознавства та 3 — в інших виданнях

апробаційного характеру.

7. Дискусійні зауваження/положення до дисертації.

1. Дисертантка слушно підходить до вивчення індивідуального виконавського стилю піаніста з позицій його залежності від сукцесивного чи симультанного підходів до формування сценічного образу. Однак виникає необхідність уточнення: коли доцільніше застосовувати піаністу сукцесивний сценічний образ, а коли симультанний?

2. У дисертації на стор. 190 стверджується, що «індивідуально-виконавське стилетворення кожного піаніста доцільно розглядати як з позицій генезису, так і з позицій генетики, адже означений процес залежить, перш за все, від вроджених, а не набутих психолого-фізіологічних властивостей митця концертно-сценічної діяльності». Чи не применшується тут значущість впливу виконавської школи на формування і прояв досліджуваного феномену за такого методологічного підходу?

3. При розгляді детермінант індивідуально-виконавського стилетворення піаніста, окрім видів сценічного образу (сукцесивного та симультанного) багато уваги приділено висвітленню різноманітних теорій темпераменту — гуморальної, хімічної, конституційної, морфологічної, умовно-рефлекторної тощо (стор. 71–85). Виникає питання: так якою теорією доцільніше «керуватись» при вивченні індивідуального виконавського стилю піаніста?

У цілому, викладені **зауваження/положення** не зменшують теоретичного та практичного значення результатів дисертаційної роботи, до того ж, окремі з них можуть бути враховані у подальшій роботі автора.

8. Загальні висновки.

Врешті засвідчую, що дисертаційна робота «Сценічний образ піаніста як форма прояву індивідуального виконавського стилю», є самостійною, завершеною науковою працею, відповідає чинним вимогам пп. 6, 7, 8, 11 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженому

Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, а її автор — **Ма Лінь** — заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 025 – «Музичне мистецтво» з галузі знань 02 — «Культура і мистецтво».

**Офіційний опонент –
доктор мистецтвознавства,
народний артист України,
професор кафедри народних інструментів
Одеської національної музичної академії
імені А. В. Нежданової**

Єргієв І. Д.